

Nieuwjaarstoespraak Gouverneur Theo Bovens, 2 januari 2020 in Gouvernement aan de Maas

(gesproken woord geldt)

Dames en heren,
Limburgers van geboorte
Limburgers uit begeerte,
en zij die nog niet beseffen er al lang eentje te zijn,
of dat wensen te worden,
hier aanwezig, of meekijkend via facebook.

Welkom hier in de Feestzaal van het Gouvernement, welkom in het nieuwe jaar.

Een nieuw jaar – 2020 – waarin ik ons allen, ook namens de leden van Gedeputeerde en van Provinciale Staten veel geluk, veel voorspoed en een goede gezondheid wens.

In een Limburg dat **de vrijheid bezit het beste voor elkaar te betekenen**.

U zag mij zojuist binnentreden met jong volk.

Jong volk als levende introductie op dé geschiedenisquiz.

Dé geschiedenisquiz waarmee wij hier traditiegetrouw - in ieder geval zolang ik uw gouverneur mag blijven – het nieuwe jaar inluiden.

Bestaat er immers geen beter kompas voor de toekomst, dan ons verleden?

Dames en heren,

De jongens en meisjes in de groene uniformen zijn welpen. Zij vieren dit jaar dat ze al hoe lang onderdeel zijn van de Scouting-beweging?

Ja, zegt u het maar...

100 Jaar!

Het is een eeuw geleden dat óók 7 jarigen in de wereld van de scouts mochten treden.

Een wereld waarin ze van jongs af aan leren op elkaar te vertrouwen. Én om verantwoordelijkheid te dragen. Voor elkaar én voor de natuur waarin ze samen spelen.

Oók ik, dames en heren, ben zo'n welp geweest, en heb dat geleerd. Ja, een kleine Sjeng die daarmee óók al vroeg leerde dat een stad niét kan zonder een buitengebied.

Maar niet alleen vanwege deze opgedane wijsheid, draag ik deze beweging een warm hart toe. Ik ben daar ook verliefd geworden op een Akela, waarmee ik inmiddels ruim 32 jaar gelukkig ben getrouwd...

En dat, dames en heren, zou wel eens het grote geheim achter uw gouverneur kunnen zijn. Een welp belooft immers aan zijn Akela elke dag wéér zijn best te doen.

Dat was vraag 1, makkelijk hè dames en heren, nu dus vraag 2.

Wat zette **125 jaar geleden** – in 1895 – Limburg totaal op zijn kop?

Roept u maar.....

Dat was het bezoek van twee Koninginnen.

Het twee-koninginnenbezoek waarmee Emma haar 15 jarige dochter Wilhelmina óók aan het Limburgse volk wilde presenteren. Al was er getwijfeld of het wel verantwoord was het koningskind te wagen aan de lange reis naar het donkere zuiden. Want: hoe betrouwbaar waren die Limburgers nou helemaal?

Maar ze kwamen, van 20 tot 24 mei, naar Venlo én Maastricht. En zagen het tegendeel bewezen worden. En hoe!...

...Was de ontvangst in Groningen en Friesland nogal stug geweest; hier in Limburg was het feest!

Groot feest met Oranje wimpelende kerktorens; beierende klokken; en hulde, gezang en gejubel.

De geestdrift kende geen grenzen. Holland stond perplex. Dit was écht geen donker zuiden.

In tegendeel: het was ontroerend, gevoelig en warm. Vanaf nu telde het echt mee...

Dit jaar komen ze weer, dames en heren, de Oranjes.

En u mag er op vertrouwen dat we ze in April wéér gaan verrassen. Dat we 125 jaar later zelfs nog véél meer zijn dan het 'ontroerend, gevoelig en warm' van toen...

Derde vraag: wat hield ons **50 jaar** geleden bezig?

...

50 jaar geleden, dames en heren, zaten we in het staartje van de energietransitie van toen. Een overgang van Limburgse kolen naar aardgas uit Groningen.

Een overgang die eigenlijk in een paar jaar tijd was beklonken. De Nederlandse burger had er vrijwel geen omkijken naar, en wát het misschien toen extra kostte was overzichtelijk, betaalbaar en verdiende zich ruimschoots terug in luxe en comfort.

Dit was een vooruitgang die te verkopen was. De burger kon er op vertrouwen dat hij door die overgang niet werd overvraagd.

Waarom zou het 50 jaar later veel anders moeten zijn?

En dan de vierde en laatste vraag: **25 jaar** geleden?

Met wat voor een mijlpaal hadden we toen te maken?

...

De komst van Schengen, dames en heren - nee, niet de Sjengen uit Maastricht, nee, het Schengen-verdrag - werd van kracht. Paspoortchecks en slagbomen, ze verdwenen uit ons leven.

Controle maakte plaats voor vertrouwen. Benzine, boodschappen, en een biertje halen bij de burens... geen grens zat ons meer in de weg.

Niet dat het grenzeloos werken, wonen en ondernemen ook meteen zo eenvoudig werd. Hiervoor wierpen – en werpen – de zo verschillende nationale regels immers nog steeds nieuwe barrières op.

Barrières die we inmiddels veel beter kunnen omzeilen door steeds intensievere samenwerking met onze buitenlandse burens. We ontmoeten elkaar steeds frequenter

En zij die hier vandaag aanwezig zijn, zeg ik Willkommen, bienvenue, welkom.

In het bijzonder gouverneur Herman Reynders van Belgisch Limburg, die hier vandaag helaas voor de laatste keer in die hoedanigheid aanwezig is. Beste collega, welkom en dank voor de fijne samenwerking, ik – en met mij Nederlands-Limburg – ga je missen.

Dames en heren, grenzeloos denken en acteren. Dat getuigt niet alleen van gezond verstand, het is gewoon puur goud. Zo bewezen het afgelopen jaar ook de onderzoekers van de Atlas van de Gemeenten.

Zou Limburg de grenzen compleet kunnen negeren, dan zou het economisch zwaartepunt zich als vanzelf uitspreiden van de Randstad naar het Zuidoosten.

Naar ons dus. Waarmee Maastricht en Heerlen subiet stijgen naar een 7^e en 10^e plaats in de hitlijst van meest aantrekkelijke steden. Venlo zou zelfs de allergrootste klapper maken: van de 47^e naar de 11^e plaats.

En ook onze directe burens in Vlaanderen, Wallonië en Noordrijn-Westfalen zouden daarvan – naar volle tevredenheid - fors profiteren.

Niet voor niets hoor ik óók Armin Laschet, minister president van NRW, graag herhalen dat hij **niet wil** en **niet zal** meemaken dat 'es wieder Schlagbäume zwischen Limburg und NRW gibt'.

Wie in Limburg zou – dit alles wetende – die grenzen dan weer op slot willen gooien?

Ik niet in ieder geval.

Sterker nog: zou Holland ooit Nexit zeggen, dan stel ik meteen een **Lexit** voor. Dan doen we gewoon wat ook de Schotten nu wensen: een referendum om slagboom-vrij Europees te kunnen blijven met onze burens.

Waarmee ik meteen het Europa **van 75 jaar geleden** in herinnering roep.

Het Europa dat toen verlost werd van het fascisme & nazisme.

Dames en heren,

Het zal u vast niet zijn ontgaan hoe intensief we in Limburg deze maanden stilstaan bij die bevrijding.

- Hoeveel activiteiten er wel niet plaatsvinden;
- hoeveel vrijwilligers hiervoor in touw zijn;

- en ook – heel bijzonder - hoeveel jongeren hieraan wel niet deelnemen.

We herdenken en vieren het volop. Zo wil ik er ook vandaag even bij stilstaan.

Want 75 jaar geleden op 2 januari 1945 vond er zeker nog geen feestelijke nieuwjaarsreceptie plaats in het toenmalig Gouvernement. Mijn voorganger Willem van Sonsbeek had op 18 september 1944 weliswaar zijn ambt weer kunnen oppakken, maar zijn Limburg had het nog zwaar te verduren.

Enkel het zuiden was relatief snel en soepel bevrijd, maar moest nu aanzien

- hoe veel klappen Midden- en Noord- Limburg nog moesten incasseren;
- hoe hun bevrijders nog naar de Eiffel en later het front in de Ardennen moesten vertrekken;
- en hoe velen van hen gesneuveld terugkeerden naar Margraten...

En voor wie zich noordelijker in januari 1945 inmiddels ook bevrijd van de bezetter mocht noemen, was nog niet bevrijd van de ellende.

- Van de ellende van verdwenen mannen, zonen en broers, opgepakt tijdens de laffe kerkrassia's;
- van de ellende van omgekomen familieleden, en geliefden, en hun stukgeschoten thuis;
- van de ellende van verstopte mijnen en beschietingen die hen nog steeds konden treffen...

En dan de oostelijke maasoever, waar de bevrijding nog eens 2 maanden op zich liet wachten,

- waar vele Limburgers nog letterlijk maanden ondergronds moesten schuilen;
- waar vele Limburgers gedwongen werden tot een hachelijke evacuatie naar het noorden van het land;
- waar vele Limburgers hun hele hebben en houden, huis en haard verloren...

Vandaag 75 jaar geleden was al die misère dus nog niet voorbij. Het zou nog tot 3 maart duren voordat heel Limburg was bevrijd .

Een bevrijding die onnoemelijk veel offers vroeg. Van Limburgers én van hen die ons van heinde en ver kwamen bevrijden.

Al waren er vast ook Limburgers – vooral mannelijke Limburgers – die de zorgen deelden van die ene Heerlerheidenaar, die in zich in zijn dagboek in afwachting van de bevrijding afvraagt of 'de Amerikanen heus zo'n knappe kerels zijn, zodat een 'Hedsjer jong', niet meer in tel geraakt.'

Knap of niet, ik denk dat we het er over eens kunnen zijn dat iedereen die zijn leven waagt voor onze veiligheid, onze bewondering en respect verdient.

Onze bevrijders van toen, maar óók zij die vandaag de dag zorgen voor onze vrede, veiligheid en vrijheid.

Ik doel dan op onze militairen van nu, maar óók op onze agenten én onze hulpverleners. Zij verdienen voor altijd onze respect. Een aantal van hen zijn hier: Welkom.

Dames en heren, ik blijf er tijdens die vele prachtig georganiseerde herdenkingsbijeenkomsten op hameren dat wij die - zo zwaar bevochten - vrijheid waard moeten blijven.

En dat we bovenal moeten beseffen hoe belangrijk het is om bevrijd, om vrij te blijven.

- Om vrij te blijven van ideeën die de ene mens boven de ander stellen;
- om vrij te blijven van het kwaad dat vooral in extremen schuilt;
- om vrij te blijven van intimidatie en tirannie.

Een opgave waar we niet alleen in Limburg voor staan. Maar samen.

Samen, zoals ook Europa na die vreselijke oorlog besloot, om sámen te voorkomen dat we ooit weer met elkaar in oorlog zouden raken.

En samen, zoals dat ook 75 jaar geleden uitmondde in de oprichting van de Verenigde Naties. Een Verenigde Naties die op 25 april 1945 werd opgericht met als belangrijkste doel het handhaven van de internationale vrede en veiligheid.

Het is ook met dit doel voor ogen, dames en heren, dat deze inmiddels 193 lidstaten tellende organisatie 5 jaar geleden tekende voor 17 doelen voor duurzame ontwikkeling. De 17 *Sustainable Development Goals*, die moeten maken dat onze wereld – onze planeet – gezond blijft en kloven in welvaart en welzijn verdwijnen.

En dat uiterlijk in 2030!

Limburg, dames en heren, kan die uitdaging aan.

Kan die uitdaging aan om in ieder geval vanuit dit mooiste stukje op aarde een behoorlijke bijdrage te leveren. En wel in lijn met ons Rijnlands gedachtegoed, waarmee we immers samen de verantwoordelijkheid nemen voor elkaar en onze omgeving: *people, planet, profit*, weet u nog?

Het is met een rotsvast vertrouwen in de kracht hiervan dat ik dit jaar met u niet alleen naar ons verleden kijk, maar het óók aandurf **onze toekomst** te voorspellen.

Een toekomst waarin wij samen – in al onze vrijheid – de verantwoordelijkheid nemen voor:

- een economie in balans
- een omgeving in balans, en
- een bestuur in balans

En wat mij betreft boksen we dat zelfs al vóór 2030 voor elkaar.

Ambitieus?

Ik loop mijn voorspellingen graag met u door, om straks samen het glas te heffen op wat er uit die glazen bol van Bovens komt...

Dames en heren, ten eerste **die economie in balans**.

U weet

- dat dat onze economie de afgelopen jaren groeide als kool;
- dat we piekten in innovaties;
- en dat onze werkloosheidscijfers nu echt historisch laag liggen.

We mogen elkaar feliciteren dat onze economie zich nu op een hoogvlakte bevindt. Iets wat we vooral te danken hebben aan dat Rijnlands model; waarin specifiek de **3 O's** – van overheid, ondernemers en onderwijs & onderzoek – samen hun verantwoordelijkheid pakten.

Maar nu we ons met die robuuste economie op een hoogvlakte bevinden; dragen we ook sámen de opgave om daar te blijven. En als uw gouverneur zie ik voor me, hoe ons dat samen ook daadwerkelijk lukt.

Zo voorspel ik u dat de drie O's in 2030 gezelschap hebben gekregen van een **vierde O**. De **O van ons**, waarin óók de burger – de Limburger – zijn rol – én verantwoordelijkheid – pakt.

Zo voorspel ik u ook dat we in 2030 werk hebben gemaakt van het prima opvangen van onze 'internationale werknemers'.

...Internationale werknemers die we, zeker gezien ons historisch laag werkloosheidcijfer, gewoon nodig hebben om onze economie draaiende te houden.

Laten wij als Limburg ambiëren dat wij hen zo goed in ons midden opnemen, dat hun huis een thuis wordt; en dat ze stuk voor stuk Limburger willen worden. Ik zeg: geen inburgering, maar Limburgering!

En zo voorspel ik u ook dat we ons ook in 2030 hard blijven maken om iedereen gelijke kansen te bieden.

Een evenwichtige economie staat immers ook voor een eerlijke verdeling van welvaart en welzijn.

Zo sloten we eerder al een stevige deal met Den Haag om Parkstad te versterken; en nu verwachten we voor de regio Venlo, voor Noord-Limburg een soortgelijke bijdrage van het Rijk in de wacht te slepen. Náást natuurlijk onze voortdurende gezamenlijke inspanning om alle Limburgers een 'betere gezondheid, een betere opleiding en een beter bestaan' te bieden.

En dan een **omgeving in balans**

Dames en heren, we kunnen er niet omheen. Er is geen Planet B. **Alles** moet anders. De vraag is alleen hoe.

Hoe doen we dat zo 'smooth and smart' als de energietransitie van toen, vijftig jaar geleden. En zonder dat de één daarvoor meer moet opdraaien dan de ander...

Het is een '**hoe**' met héél wat vragen. Ik voorspel u dat wij in 2030 hier in Limburg – met onze vier slimme Brightlands-campusen - heel wat antwoorden op al die vragen hebben kunnen vinden.

Zal ik het nog sterker formuleren? Als de nieuwe Europese Commissievoorzitter Ursula von der Leyen de *Green Deal* het 'Man-op-de-Maanmoment voor de EU' noemt, dan voorspel ik dat Limburg het nieuwe Houston wordt...

...Het nieuwe Houston, compleet met de kweekburger, de Einsteintelecoop, en met de eerste Nederlandse luchthaven van waaruit je in 2030 volledig met elektrische vliegtuigen vliegt.

Maar bovenal voorspel ik ook dat wij – wij allen – veel meer in balans raken met onze omgeving. Hoe we hierin werken, leven en bestaan...

Tot slot dan dames en heren: een **bestuur in balans**

Geen eenvoudige evenwichtskunst, maar het wel dubbel en dwars waard om samen voor elkaar te krijgen. Want alleen met die balans houden of herwinnen we het vertrouwen in elkaar; behouden we een **weerbare** democratie

Een bijzondere balans-oefening is natuurlijk hier in het gouvernement in gang gezet. Met dat allereerste extraparlamentaire college...

Het is en blijft nog zoeken en wennen – termen als coalitie en oppositie krijg je nou eenmaal niet zo snel uit het collectieve gedachtegoed gezet – maar het wil wel recht doen aan de uitslag van de provinciale verkiezingen van afgelopen maart. Waarmee de kiezer wellicht het gevoel kan herwinnen dat zijn of haar stem ertoe doet. Maar tegelijk beseft dat nooit één partij, één ideologie de overhand kan krijgen.

De rijkdom van onze democratie blijft immers dat we op zoek moeten blijven naar wat ons bindt, in plaats van wat ons scheidt. Opdat wij, **die herwonnen vrijheid van toen waard blijven**.

Hoe dan ook, ik voorspel dat in 2030 deze hier geïntroduceerde bestuursvorm ook buiten Limburg kans maakt op een toekomst .

Voor een betere balans in bestuur , dames en heren, wil ik ook een vurig pleidooi voeren om burger én bestuurder **vooral als mens** te blijven zien; én te handelen uit **vertrouwen** in plaats van uit wantrouwen.

Zo mag een burger erop vertrouwen dat hij niet al bij voorbaat als een onbetrouwbare cliënt wordt beschouwd, als hij bijvoorbeeld een toeslag aanvraagt.

Dat doen we toch zeker al vér voor 2030 beter, toch?

Maar net zoals de burger het verdient als mens gezien te worden, verdient ook de bestuurder, de volksvertegenwoordiger, en de ambtenaar dat.

Natuurlijk hoort een ambtsdrager het goede voorbeeld te geven, maar óók hij of zij blijft een mens. En niets is zo menselijk als soms fouten maken.

Fouten waarvoor je op de vingers mag – moet – worden getikt, maar niet per definitie moet betekenen dat je de rest van je leven op een strafbank moet blijven zitten.

Ieder mens, **iedere** burger – dus ook **iedere** bestuurder – verdient in mijn ogen in alle billijkheid een tweede kans.

En natuurlijk dames en heren, hoort bij een bestuur in balans ook meer diversiteit, onder andere met meer vrouwen aan het roer.

Wat dat betreft lopen we in Limburg in ieder geval al voorop, met nu al 42 procent vrouwelijke burgemeesters.

Ik voorspel u dat we in 2030 de 50% grens aantikken.

Maar met alleen meer vrouwelijke burgemeesters zijn we er natuurlijk nog niet. Er blijft werk aan de winkel.

Zo heeft Limburg bijvoorbeeld ook nog nooit een vrouwelijke gouverneur gehad. Laat mij dan ook voorspellen dat in 2030 een vrouw in deze prachtige positie zit.

Dames en heren,

Kijkend in mijn glazen bol voorzie ik dus voor 2030

- een economie, **beter in balans** met welvaart én welzijn voor iedereen
- een omgeving, **beter in balans** en daarmee goed voor mens, dier en natuur; en
- een bestuur, **beter in balans** waarin we elkaar in alle diversiteit meer vertrouwen, meer vinden en meer aanvullen.

Ofwel een toekomst, waarin we nog steeds de vrijheid bezitten het beste voor elkaar te betekenen.

Een vrijheid 75 jaar geleden zo zwaar voor ons bevochten, en we zo in Limburg ook waard kunnen blijven.

Heel graag start ik vandaag – in dit nieuwe jaar – samen met u aan de bouw van deze mooie toekomst.

Een mooie toekomst die wij samen ook bouwen voor deze welpen en alle andere jongeren.

Al zullen er wellicht mensen opmerken dat ons ‘*boomer*-gehalte’ in deze zaal best hoog is, wij zijn wél Limburgse *boomers* die samen alles op alles zetten.

Alles op alles, zodat ook zij in alle vrijheid kunnen opgroeien tussen gezonde eikenbomen en talrijke zingende nachtegaaltjes.

Dames en heren, dan is dit het moment om – jong en oud samen – ons volkslied in te zetten.

(zingen volkslied)

Toosten op onze toekomst.